

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopis se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Letos izide „Slov. Gospodar“ še v tej 53. številki; nismo marali častitih bralcev celih 14 dni pustiti brez berila, torej pa se tudi nadjamo, da nas odškodijo s hitro in obilno naročbo v prihodnjem letu.

Upravištvo

„Slovenskega Gospodarja.“

Na koncu leta.

Leto 1885 je bilo. Prej ko še bodo te vrste vsem našim bralcem prišle v roke, so mu ure že potekle in bo še torej samo v našem spominu živel. Ali v kakem spominu da ga bodo častiti bralci imeli, ali v dobrem ali slabem, čez to si sicer mi ne svojimo sodbe in bila bi z njo tudi težava, tako v celem pa menimo, smemo reči, da še to leto, kar smo jih že doživeli, najslabše ni bilo.

Kar se tiče gospodarstva, letošnje leto ni bilo v nobenem oziru bogato. Ozimina je na velikih krajih strohnela, na drugih pa je že v zemljo niso bili spravili v pravem času; ona torej skoro nikjer ni prav storila. Jarina in poletnina še je kolikor toliko dala ali suša, ki je bila na nekaterih krajih močno pritislila, storila ji je veliko škode. Sadja letos ni bilo posebno veliko in še to, kar so ga na nekaterih krajih imeli, se ni, kar se reče, prav v denar spravilo.

Edino pri vinu smemo reči, da letos, če tudi nikjer prav veliko, vendar pa so dobro kapljo pridelali in večinoma so ga že tudi za lepo ceno poprodali. Kar ga je še pa v kletih, za to pride še že čas. Dobro blago najde še zmerom kupca. Treba bo torej samo, da se z njim ne prenačimo in Bog daj, da dobi naše vino zopet svoje staro ime!

Krščansko življenje, to se je pač tudi v tem letu še premalo pokazovalo. Pravi, dobri kristijani drže se preveč, še zmerom preveč za pečjo in so za to redko dosegli, kar bi jim sicer ne moglo izostati. Zvonec nosi še vedno malomarno ali že na pol neverno ljudstvo v očitnem življenju. Sv. Oče v Rimu so sicer v tem nam

dali lep izgled. Kedar so mogli, povzdignili so svoj glas in še v posebnem okrožnem pismu so razglasili, kaj da terja in mora sv. cerkev zase terjati, nasproti pa so tudi povedali, da se in v katere reči se ona ne meša, marveč jih rada svetnim oblastim prepušča.

Mož iz železja, Bismarck, jih je pa torej sam prosil, naj bi posredovali med Nemčijo in Španijo, to pa ta čas, ko mu je bilo za to hodilo, kdo da bi naprej na Karolinskih otokih gospodaril. Kar so potlej sv. Oče odločili, tako se je tudi izgodilo.

Brez vojske tudi to leto ni ostalo. Bila je v Sudanu; v njej so bili Angličani na izgubi, ali tudi krivi prerok Mahdi se svoje zmage ni dolgo veselil, kajti je kmalu umrl in tudi drhal, ki je za njim ostala, bo težko kaj storila. V Tonkingu so pa Francozi imeli svojo smolo, vendar pa kakor je podoba, vse moči bi tam še ne radi izgubili. Da bi se le doma še bolje pogodili! Ali prav to jim ne gre po volji. Sedaj je pač še republikanska stranka na površju, toda vedno si je v strahu, da je monarhični stranki ne spodkopate tal.

Španija je izgubila mladega kralja in sedaj drži žezlo v rokah mlada kraljica, avstrijska nadvojvodinja, za svojo dveletno hčerko, ali več kakor vprašanje je, če bo ta kedaj kraljevo žezlo dobila v roke. Do njene polnoletnosti je še dolgo in Španci se ženskim vladam nič ne pokorijo radi. Na Angleškem so vsled letošnjih volitev liberalci še ostali na krmilu ali s katoliškimi Irci se jim bo treba pogoditi, če bodo kaj hoteli dognati.

Nemčija je ostala letos, kjer je bila lani, nič se ni naprej, pa tudi ničesar nazaj pomaknila doma, na tujem pa si je pridobila kos zemlje v Afriki in potlej tudi pravico trgovske postaje na Karolinskih otokih. Tudi Rusiji ne bomo ničesar sponosili, ravno hvalili pa je tudi ne bomo, kajti posebnih reči se to leto v njej ni nagodilo. Zakaj ni zabranila vojske med Bolgari in Srbi? To bi bila sicer smela storiti,

pa če njej to očitamo, treba bi nam bilo isto tako storiti nasproti Avstriji. Tega pa ne maramo.

Avstrija, naše cesarstvo, ima še vedno vojsko; ta je sicer dosegla še nekrvava, ali če ne bo vednim razprtijam, ki bi se med posebnimi narodi rade vdomačile, kje kako v okom prišla, bati se je tudi vojske do krvi. Nekatera ljudstva, ali bolje bomo rekli, nekateri možje nekaterih ljudstev še niso prišli do izpoznanja, da so pred postavo vsa ljudstva, vsi narodi enaki, da nosimo vsi enaka bremena in nam gredo torej vsem enake pravice. Pri nas so v tem oziru najhujši Nemci, po ogerskih deželah pa Magjari. Tem se dozdeva, da so druga ljudstva jim le za podnožje; ta bi se jim naj še le zahvalila, da jih marajo vzprejeti za tako.

Ali bomo tedaj tem ponižanim ljudstvom zamerili, če se branijo nepovoljnih tlačiteljev, kar naj bolj morejo? Mi Slovenci in čisto posebej še štajerski in koroški Slovenci smo vedno še v tem nepovoljnem položaju, braniti si pravice, ki nam gredo po božji in človeški postavi, in naši nasprotniki so zvitji zadosti, da nas razkazujejo po svojih časniških glasilih, kakor da bi mi jih tlačili in bi jim mi delali krivico. Kedaj se je resnica še stavila tako na glavo? Slovensko ljudstvo pa krivica, ne, ti ne gresta vkup. — To je „Slov. Gospodar“ vselej v djanju kazal, to hoče tudi prihodnje leto storiti. Kar je v njegovi moči, branil bo slovensko ljudstvo krivice; odkrito, možki se bo potegnil za pravico in če komu to ne bo po godu, najgotovše znamenje bo to za-nj, da nima ljubezni do pravice in slovensko ljudstvo še njegove ljubezni — ne mara. Brez nje, da ima le za se pravico in torej božjo pomoč, pridobi si prej ali slej svoje pravice tudi naše slovensko ljudstvo.

O potrebi ženitbenske oglasnice.

(Govoril v dež. zborni ces. svet, g. Jerman.)

(Konec.)

Kmetu sedaj primanjkuje delalcev. Ko so mu otroci dorastli, morajo do 14. leta hoditi v šolo, in za tem vzemó sine v vojake in ko pridejo zopet domov, trudi se vsak, da postane sam-svoj in zapusti očetovo hišo, v časih pa tudi domačijo. Človek bi mislil, da dobó kmet tako po drugi strani cenih delalcev; resnica, toda le na videz. Poletu, v času najsilniših, poljskih del plača jih res ceneje, ali mora jih za to tudi celo zimo rediti, če jim zmanjka živeža; s tem pa pride tudi plačilo teh delalcev precej visoko. Jaz pričakujem od tega, če se vzprejme ta postava, tudi v nravnem oziru najboljših nasledkov. Veliko se jih bo odločilo za varčno in redno življenje, naj bi ne imeli ovér, kedar bodo ženitbenske oglasnice prosili. Veliko hlapcev bode tako več let pri enem gospodarju zdržalo, v tem ko sedaj radi pogosto spreminjajo. Jaz mislim, da bo vsak za to skrbel, dokazati

vpričo občine, da je varčen in reden. — Kaki pa so uzroki, ki jih imajo nasprotniki ženitbenske oglasnice za-se? Razven vrojene, naravne pravice je še vzlasti to, da do-bodo mesta kakor fužine cene delalce, dokler je žentev prosta. Neoženjen delalec lahko, če se mu prikrajša plačilo, brez vsega odide, in najde drugje po svetu svoj zaslužek. Ne tako oženjeni, ki ima ženo in otroke, nekoliko pohištva in se ne more na negotovo spustiti po svetu; tak je prisiljen ostati, naj bi se mu plačilo tudi do polovice znižalo. V letih, ko je bila politična pritrdilnica, kmečke občine niso bile tako barbarske, tako stroge, da bi vsako prošnjo bile odbile. Marljivim, skrbljivim ljudem so brez vsega zadržka dajale pritrdilnico, naj so bili že doma ali kje drugje na delu. Zoper hudomušno in neopravičeno odbijanje je itak poziv dopuščen, prav kakor je bil prej veljal; bilo ga je redko treba, ker so bile občine tako pravdarežljive v podeljevanju ženitb. pritrdilnic. Kmetom je v soseski treba nekaj delalskih družin, toda preveč jih ni dobro.

Kmet ne more toliko poslov imeti, kakor mu je v sili delalcev treba. Mali kočarji, delalske družine, ki imajo kos polja v najemu, lahko to obdelujejo in še utegnejo kmetu pomagati. To razmerje pa se ne sme pretirati; če se prežene, pa je na veliko škodo. Zoper naš načrt se pričakuje nasprotovanje le od liberalne strani, ker je ta stranka že enak načrt v letu 1879 in že prej zavrgla. Toda z njim se liberalni stranki ne godi nobena krivica. Ona ima v svoji oblasti občine po mestih in lahko torej, kakor in komur ji ljubi, dá ženitb. oglasnico. Pri domačih ni težave in pri tujcih lahko še taki vzprejmó v občino in se jim da potlej ženitb. oglasnica. Tako jim bodo kmečke občine lahko prav hvaležne. Tudi lahko, če n. pr. kje judom ne dajo ženitb. oglasnice, priskočijo tem mesta in jim, naj se vzdrži liberalno načelo, dajo ženitb. oglasnico.

Gospoda! Tu gre za del avtonomije. Občina nima sedaj ničesar od samouprave. Edino, kar je imela, bilo je podeljevanje ženitb. pritrdilnice, tu so jo vprašali, tu je imela besedo. Sedaj so ji to pravico vzeli in bila je liberalna stranka, ki je to storila. Občine imajo sedaj le bremena. Samostalno oskrbljevanje prostega premoženja je bila pred marcijem tudi imela občina, to pa pod nadzorovanjem državnim. To nadzorovanje ste Vi sami uvedli, ker ste ga okrajnim zastopom prepustili. Leta 1882 ste tudi čisto novo postavo za oskrbljevanje obč. premoženja in njegovo nadzorovanje sklenili ter tudi za dež. odbor veliko pridržkov odločili. Popravljanje cest in potov, če hočete to občinski samoupravi prišteti, je občina tudi poprej imela, ravno tako skrb za uboge, sedaj le v pomnoženem načinu.